

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

Güneş Doğuyor / Bir Köpeğin Hikayesi (1977)

Salijan Jigitov (1936–2006)

Kaynak: Jigitov, S. (1977). *Kün tuudu* [Sunrise]. Mektep Publishing House.

Yazar Salijan Jigitov, 17 Mart 1936'ta Kolduk köyü, Oş Bölgesi'nde doğmuş ve 11 Şubat 2006'da Bişkek'te vefat etmiştir. Sovyet ve Kırgız şair, edebiyat eleştirmeni, çevirmen, gazeteci ve kamu görevlisi olarak tanınmıştır.

1954 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi'nin Kırgız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girmiştir. 1959 yılında mezun olduktan sonra öğretmen olarak çalışmış ve daha sonra Sovyetler Birliği döneminde Kırgızistan Bilimler Akademisi Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmıştır.

1962 yılında "*Kırgız Sovyet Şiirinde Gelenek ve Yenilik*" başlıklı tezini savunarak Filoloji Adayı (PhD'ye eşdeğer) unvanını almıştır. 1992 yılında ise alanındaki en yüksek akademik derece olan Filoloji Doktoru unvanını kazanmıştır.

1966-1973 yılları arasında Kırgız Devlet Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmıştır. 1974 yılından itibaren Kırgız Sovyet Ansiklopedisi'nde başyardımcı editör olarak çalışmış ve daha sonra 1992 yılına kadar Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nde birimi yönetmiştir. Ayrıca Kırgızistan Cumhurbaşkanı'na danışmanlık yapmış ve Özbekistan Büyükelçisi olarak görev almıştır. 1996-2000 yıllarında "Manas" Kırgız-Türk Üniversitesi'nde rektör yardımcısı olarak görev yapmıştır. 1999 yılında profesör unvanı almış ve 2005'te Kırgızistan'ın Halk Yazarı olarak onurlandırılmıştır.

Jigitov, 1950'li yıllarda şair olarak edebiyat dünyasına adım atmış ve edebi parodi alanında ustalığıyla tanınmıştır. İlk şiir kitabı 1971'de yayımlanmıştır. Ayrıca "*Şarkılar ve Yıllar*" (1972), "*Haber Yolunda*" (1975), "*Sanatsal Söylemin Sorunları*" (1982) ve "*Dünün Dersleri, Bugünün Talepleri*" (1990) gibi edebiyat-eleştirel eserler de kaleme almıştır. "*Güneş Doğuyor*" (*Bir Köpeğin Hikayesi*) adlı novella eserini yazmış ve Antoine de Saint-Exupéry, Nazım Hikmet, Mustai Karim gibi yazarların eserlerini Kırgızcaya çevirmiştir. "*1920'lerin Kırgız Edebiyatı*" (1994), "*Yeni Gelenekleri Keşfetmek*" (1994) ve "*Şairin İkinci Hayatı*" (1998) adlı monografılarında Kırgız yazılı edebiyatının gelişimini, folklor ile edebiyat arasındaki ilişkiyi, edebiyatın toplumsal rolünü ve geleneksel ile modern şiir biçimlerini incelemiştir.

Jigitov, Kırgız tarihindeki ilk çok ciltli ulusal ansiklopedinin hazırlanmasında ve ansiklopedik üslubun şekillendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca toplumsal ve siyasi konular üzerine yazılar kaleme almış ve edebiyat tarihine dair yeni yorumlar geliştirmiştir. Jigitov, Rusça ve Kırgızca dillerinde eşit derecede ustalıkla yazmış, her iki dilde de anlaşılır ve etkili eserler vermiştir. Bunun yanı sıra Azerice, Tatarca, Özbekçe, Türkçe ve Kazakça dillerini konuşmuş, dillere olan ilgisi ve yetkinliği ile tanınmıştır.

Eser: Yazarın *Güneş Doğuyor* (Bir Köpeğin Hikayesi) adlı novellası, 1977 yılında Mektep Yayınları tarafından ayrı bir kitap olarak yayımlanmıştır. Eser, çocuk edebiyatının dikkat çeken örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Jigitov, eserin aslında tam bir romana dönüştürülmesi planlandığını belirtmiştir. Ancak daha sonra bu planı tamamlayamadığı için pişmanlık duyduğunu ifade etmiş ve sonuç olarak eser tamamlanmamış bir çalışma olarak kalmıştır.

Arka Plan Salijan Jigitov, keskin zekâsı ve özlü anlatım tarzıyla geniş çapta tanınmıştır. Yazılarında, Kırgız toplumundaki eksiklikleri eleştirel bir bakışla ele almış; gösterişli düşünler ve şatafatlı şölenler gibi toplumsal alışkanlıklara sıkça itiraz etmiştir. Salijan Jigitov'a halk arasında "Kırgızların Sokrates'i" lakabı verilmiştir.

Novellası, edebî-polemik bir üslup ile yazılmış olup, sanatsal parodi ve hiciv unsurlarıyla zenginleştirilmiştir. Jigitov, eserlerinde hayvan figürlerini başkarakter olarak kullanır; onların içgüdüleri, davranışları, hareket biçimleri aracılığıyla insan doğasını yansıtır. Bu temsil yöntemiyle insan psikolojisine dair içgörüler sunar; bazen açık, çoğunlukla ise dolaylı ve nüanslı biçimde.

Bu sembolik çerçevede, köpek özel bir öneme sahiptir. İnsanlığın en eski dostlarından biri olarak, sadakati, yakınlığı ve insanla paylaşılan yaşamı simgeler. Bu tür anlatımlarda yazar, hayvana hitap ederken dolaylı olarak insan okuyucuya seslenir; adeta “Hayvana söylüyorum, ama kastettiğim insan” der gibi bir retorik strateji izler. Jigitov’un *Güneş Doğuyor (Bir Köpeğin Hikayesi)* adlı novellası bu geleneğin bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bu eserde okuyucuya iletilen mesaj şudur: “Köpekten söz ediyorum, ama sizden duymanızı istediğim insanın durumudur.”

Sovyetler Birliği’nde, sokaklara çıkan ve tehlike yaratabilecek köpekleri kontrol etmek, uzaklaştırmak veya öldürmekle görevli kişiler vardı; bunlara ‘it atar’ denirdi, yani köpek katili. Köpeğin derisi, ürün yapmak için hammadde olarak toplanıyordu.

Novelladan bir örnek olarak, köpek Colbors verilebilir. Yolun ortasına çıkarak geçenleri engeller ve hırlayarak yiyecek atmalarını bekler. Zamanla insanlar, köpeğe yiyecek vererek geçmeye alışır ve köpek, bu kolay kazanıma alıştığı için kimseyi yiyecek vermeden geçirmemeye başlar; davranışı neredeyse yozlaşmış bir hâl alır. Yazar, bunun insan etkisiyle ortaya çıktığını belirtir: sıradan insanlar, tutkulu avcı olmadıkları sürece köpeklere gerekli ilgiyi göstermez, onları yalnızca arada bir artıklarıyla besler ve gerektiği gibi bakmazlar. Sonuç olarak, hayvanın davranışı, yetiştiği koşulları yansıtır.

KIŞILAR

Çocuk – Hikayenin anlatıcısı ve başkahramanı
Jolbors – Yavru köpek olarak başlayan, büyüyüp güçlü ve enerjik ve sonunda trajik bir köpeğe dönüşür.
Tümön – Çocuğun ağabeyi; Jolbors’un infazını gerçekleştirmekle görevlendirilmiş kişi.
Baba – Sert ve pragmatik bir karakter; ailenin reisi.
Ulukbek Ake – Köydeki köpek katili; sıra dışı alışkanlıkları ve ilginç hikayeleriyle tanınan eksantrik nişancı. (Ake veya aga Kırgızcada, konuşan kişiden yaşça büyük olan erkeklere saygı ifadesi olarak kullanılır, ancak yalnızca birkaç yıl yaş farkı olsa bile.)

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı’nın sona ereceği yıl, bir köyde bir çocuk bir köpek yavrusu aldığı için büyük bir sevinç yaşar ve ona Colbors adını verir. Çocuk ve küçük kız kardeşi mutlulukla dolup taşar; birlikte huzurlu bir bahar ve yaz geçirirler. Çocuk, neşeli ve zeki arkadaşının büyümesini gururla izler. Aralarındaki bağ çok güçlüdür ve çocuk, arkadaşları arasında hem mutlu hem de değerli hissetmektedir.

Colbors büyüyüp güçlü ve iri bir köpek haline geldikçe vahşi ruhu sorun çıkarmaya başlar. Yaramaz ve agresifleşir, insanları kovalar ve sonunda saygın bir savaş kahramanını ısırır. Aynı zamanda çocuğun ona olan bağı zayıflar; çocuk incinmiş ve yalnız hisseder. Savaş kahramanına yapılan saldırının ardından çocuğun babası, Colbors’un öldürülmesi gerektiğine karar verir.

Çocuk, eksantrik köy köpek katili Ulukbek’i çağırmak zorunda kalır. İnfaz, kaotik ve trajik bir gösteriye dönüşür. Colbors, Ulukbek’e saldırır; Ulukbek panikler ve beceriksiz bir mücadeleden sonra köpeği vurur ve öldürür.

Çocuk ve ağabeyi Tümön, eski arkadaşlarını gömmekle ağır bir görevle baş başa kalırlar. Mezar kazıp Colbors’u toprağa verdikten sonra tümülüsün başında kısa bir dua ederler; bu an, beklenmedik bir şekilde birlikte gülüşle biter—bu, yasın hafiflemesi ve hayat ile kaybın sessiz kabulü anlamına gelir.

OLAYLAR

Yavru Köpek Kış sonlarındaydı, savaş bitmeden hemen önce. Sis tepelerden yükselirken, Jamshit ve çocuk köye giden engebeli patikadan yürüyordu. Aşağıda kar parçaları gri parlıyor, eriyen sular akıyordu. Çocuk, küçük bir yavru köpeği göğsüne bastı, sonunda sahip olduğu için çok mutluydu. Evde kimse ilgilenmedi—sadece küçük kız kardeşi sevinçle zıpladı, yere bastı. Yavruyu matın üzerine koyduğunda, yanına yaslandı, okşadı ve “Köpek! Köpek!” diye seslendi. Kız kardeşin sevinci içini ısıttı, ona büyük bir sıcaklık ve sevgi verdi.

Çocukların Keyfi Mutluluğunu birisiyle paylaşmak daha tatlıydı. Küçük kız kardeşi ona gülümsedi: “Benim köpeğim mi? Benim mi?” diye takıldı, sonra hemen dikleşti. O sessiz kaldı. Yavru titredi, minik siyah burnuyla yerleri kokladı, komik küçük ciyaklar çıkardı ve annesini özler gibi döndü durdu. Onu sevindirmekten emin olamayan kız kardeşi mutfağa koştu, bütün bir ekmek getirdi. “Al köpek, al!” dedi. O

nazikçe durdurdu. Kız kardeşi ekmeği göğsüne bastı, ona baktı ve bekledi. “Ekmeğe dişi geçmez,” diye güldü. “Sana süt getiririz.”

Süt Macerası Küçük kız kardeş içeri koştı. “Süt az, vereyim mi?” diye sordu. Yine de bir kaseyi doldurdu. Yavru henüz içmeyi bilmiyordu. Minik burnu süte değince—şap! Süt yere ve tüylerine döküldü, gözlerini bile kapladı. Titredi, ciyakladı ve dikkatle yaladı. Yavaş yavaş içmeye başladı, kuyruğunu salladı, bacaklarını kıpırdattı. Kız kardeşi ve gözlemci gülerек mutluluğu paylaştı. Yavrunun dağınık süt macerası herkese sıcaklık, kahkaha ve tatlı, komik bir sahne yaşattı.

Yaz Boyu Yavruyla Bütün yaz boyunca o neşeyle dolaştı, yavruyu her yere takip ederek götürdü. Bazen onu azarladı, bazen güldü. Burnunu, sallanan koşuşunu, yabancılara ya da hayvanlara uzaktan havlamasını çok seviyordu. Hatta köşeye gidip işini yapmasını izlerken bile gülümsedi. Sokaklarda ve tarlalarda birlikte koştı; kendini hafif, neredeyse uçar gibi hissetti, yavru sadıkça peşinden geldi. Çocuklar sevinçle etrafını sardı, okşadı, sarıldı, kuyruklarına yapıştı, kulaklarını çekti, sevdiler. O güldü ve uyardı, “Dikkat! Zarar verirsen büyüyemez.” Yavrunun enerjisi her günü neşeli, canlı ve sıcak bir anıya dönüştü.

Gururlu Çocuk Yavru köpeği yanında olunca çocuk arkadaşlarının arasında kendini gururlu hissediyordu. Bir gün, çocuklar vadide oynarken Jamshit bağırdı: “Hadi onu Ovçarka gibi eğitelim!” Diğer oyuncuların köpeklerinin nasıl atlayıp, nesnelere saldırıp ve bütün komutları kusursuz yaptığını hatırladı. Herkes hayranlıkla izledi. Çocuk kendi yavrusuyla gururlandı, onun oyunbaz hareketlerine ve zeki numaralarına gülerек baktı. Yavru köpek ona kendini özel ve mutlu hissettirdi. Çocuğun sevgisi ve gururu, arkadaşlarına yavrunun becerilerini anlatmasına yetti; birlikte geçirdikleri anlar sıcak, neşeli ve unutulmaz bir hatıraya dönüştü.

Yavruyu Eğitmek Jamshit’in fikri herkese uydu. Yavruyu gerçek bir gösteri köpeği gibi eğitmeye çalıştılar, ama o kendi kafasına göre hareket ediyordu! Küçük bir çubuğu ağzına koymaya çalıştılar, ama yavru tükürdü, kuyruğunu sallayıp inatla durdu. Sonunda çubuğa ipler bağlayıp sırtına sabitlediler. Yavru sendeleyip koşarken herkes güldü, sanki numarayı başarıyla öğrenmiş gibi hayal ettiler. Çocuk, yavrusuyla gururlu ama sakarlığına hayran, müdahale etmeyi düşünüyordu ki Jamshit birden bağırdı: “Dikkat! Köpek Avcısı geliyor!” Herkes dondu, kalpleri çarptı, sonra yavrunun cesaretine gülerек rahatladı. Colbors adını köpeğe verdiler.

Ulukbek ake ile Karşılaşma Yavrusunu kucaklarken, çocuklar sıraya dizildi ve onu şakalaşarak dalga geçtiler. İleriye bakınca, siyah bir eşek üzerinde, göğsüne çift namlulu tüfeğini asmış ve yayı hazır Ulukbek ake, yaklaşmakta olduğunu gördü. Eşek patikadan onları karşılamaya doğru ilerledi. Uzaktan çocuklar hep bir ağızdan seslendi: “Esselamu aleyküm, Ulukbek Ake!” Ulukbek gülümseyerek başını salladı: “Hey yaramazlar, köpeğinizle yine derede dolaşıyor musunuz?” dedi. Koyu tenli yüzü geniş bir gülümsemeyle aydınlandı. “Bahar’dan beri bana uğramadınız mı?” diye sordu. Bir çocuk utangaç bir sesle fısıldadı: “Sadece meşguldük.”

Ulukbek ake ve Köyün Köpekleri Jamshit tekrar bağırdı: “Ulukbek ake, nereye gidiyorsunuz?” Ulukbek ake sakin ve ciddi bir ifadeyle gülümsedi: “Uzak köyde ihbar edilen bir köpeğe bakmaya gidiyorum,” dedi, dişlerini göstererek. Geçerken, köyün başıboş köpekleri havlayarak onu takip etti, bazen eşeğiyle karşılaştılar. Köpekler fazla cesur davranırsa, tüfeğini kaldırıp “Bang!” diye ateş ediyordu. Nişanları genellikle tutmasa da herkes ona saygı gösteriyordu. Büyük çocuklar fısıldadı: “Bu yıl yetkililer çok köpek derisi topluyor; o kaçırmaz.” Küçük çocuklar gördüklerinde hemen köpeklerini bağladı. Önceden kaygısız olan çocuk, yavru köpeği yanında olunca dikkatli bir heyecan hissetti ve yaramaz köpekleri Colbors’u eğitmeye devam ettiler.

Küçük Gölet Onlar, sığ bir deredeki suyu taşlarla setleyip küçük bir gölet yapmışlardı. Burası onların gizli yüzme noktası olmuş, çocuklar gün boyu suda vakit geçirip annelerini çağırırlardı. Colbors, bir çocuğu takip ederek girmek istedi, ama başaramadı—sadece kırmızı dilini dışarı çıkarıp kıpır kıpır hareket ediyor, kenarda inleyip duruyordu. Bir zamanlar bir ördeğin tek bir civcivi, tavuk yumurtasıyla birlikte büyümüş.

Yalnız civciv, ördek yavrularını taklit ederek annesinin peşinden suya girdi. Ama ördekler yüzdüğünde, civciv suya giremedi ve çaresizce kıyıda durup ötmekle yetindi.

Colbors Yüzmeyi Öğreniyor Çocuklar gölete daldığında, korkudan donakalmış Colbors, yalnız civcivi hatırlatıyordu. Çocuklar suya batırdıkları ekmeği ona verip, çekingen denemelerine gülüyorlardı. Bir gün çocuk, ekmeği Jolbors'a uzattı ve biraz yaklaşması için cesaretlendirdi. Yavru titredi, sonra cesurca bir sıçrayışla suya atladı. Garip garip çırpınıp yüzdü, su sıçratarak yüzeye çıktı, çocuğa bakıp tekrar kayboldu. Kıyıya ulaşınca tüylerini silkti, karnıyla ve yanlarıyla su fışkırtarak sevinçle zıpladı. Küçük bedeni heyecanla titriyordu. Sabır ve teşvikle çocuklar, korkak Jolbors'u kısa sürede yüzmeyi öğrenmiş, neşeli ve oyunbaz bir su arkadaşı hâline getirdi.

Sonbahar geldi. O, üçüncü sınıfa başlamıştı; öğleden sonra derslere gidiyordu. Sabahları ise köprüde vakit geçiriyordu, Colbors sadık bir şekilde peşinden geliyordu. Köprünün ortasında, tahta üzerine oturup küçük bir kütüğü tekmeleyerek oynuyordu, yanındaki Colbors kuyruk sallıyordu. Su yüzeyindeki dalgalara, yuvarlak girdaplara, taşların kaynaşmasına ve yosunların kıpırdanışına bakarak eğleniyordu. Karalı balıklar gruplar hâlinde yüzer, aniden kıpırdanıp oyun oynamaya başlardı. Taş attığında balıklar güneşte parlayıp tekrar suya daldardı. Sıcak güneş sırtını ısıtırken, o dalgalı desenlere bakıyor ve köprüyle suyun akışını izleyerek hayaller kuruyordu.

Uzaklaşan Dostluk Colbors ile çocuk bir zamanlar ayrılmazlardı, ama kış ortasında araları soğumaya başladı, baharda ise tamamen uzaklaştı. Yavru hızla büyüyip normal bir köpek oldu, çocuk ise hâlâ bir çocuk olarak kaldı. Jolbors artık her yerde onu takip etmiyor, çağrılarına kayıtsız kalıyordu. Çocuk onu azarlamaya ya da dürtmeye çalıştığında, köpek sert ve hoşnutsuz bir bakış atıp umursamaz gibi yürüyordu. Hâlâ bazı numaralar yapıyordu, ama artık en çok büyüyen komşu Tümön'ü seviyor, onun yanında daha çok sevinç gösteriyordu. Colbors'un çocukluk bağlılığı sessizce değişmiş, çocuğu hüzünlü bırakmıştı.

Teselli Arayışı O, Colbors'un ilgisizliği yüzünden üzülmüş, kalbi özlem ve kaygıyla dolmuştu. Öfke ve hüzün içiçe geçiyor, onu huzursuz ediyordu. Sonunda içeride duramayarak sokağa çıktı, güvercinlerin peşinden koşup tüylerini çırttığını, yiyecek aradığını izledi. Onların basit oyunları, karışık düşüncelerini bir an olsun hafifletti ve ona sessiz, küçük bir teselli sundu.

Colbors Büyüyor İkinci yılında Jolbors uzun boylu ve güçlü bir köpek olmuştu. Yavruyken gri-siyah yumuşak tüyleri artık yerini uzun, kalın ve sert tüylerine bırakmıştı. Göğsü öne çıkmış, boynu kalınlaşmış, duruşu karizmatikti. Aslan gibi yüzü ve büyük, kabarık başı onu daha da etkileyici kılıyordu. Kapının önünde uzansa bile etrafa saygı ve dikkat yayıyordu, yabancılar ona yaklaşırken temkinliydi. Dış görünüşü ürkütücü olabilirdi, ama Jolbors tanıdığı insanlara karşı nazik ve sakin davranıyordu. Artık gördüğü her şeyi havlamıyor, rastgele saldırmıyor; ölçülü, sadık ve koruyucu bir dost olmuştu.

Colbors Kayboldu Yabancılar görür görmez Colbors derin ve etkileyici havlamasını duyurdu—vahşi köpekler gibi panik içinde değil, ölçülü, güçlü ve sakin. Uyarırken bile saldırmaz, kovalamaz, saygılı bir mesafeyi korurdu. Sadece havlamasıyla varlığını hissettirir, komşular onun asil mizaçını överdi. Sahipleri gururluydu: özenli bakımları Jolbors'u nazik ve disiplinli bir köpek yapmıştı. Üçüncü yılında uzun, heybetli ve saygıdeğer olmuştu. Ama bir gün ansızın kayboldu. Üç dört gün sonra yokluğu fark edildi. Ailesi endişe ve üzüntüye boğuldu; sadık dostlarının kaybı evde derin bir boşluk bıraktı.

Annenin Hastalığı Dayılar ve teyzeler, annesi çok hasta olduğu için onun önünde neşeli konuşmaya çalıştılar, kaygılarını sakladılar. Ama dışarı çıktıkları anda endişeleri kendini gösterdi. “Köpek kaçmış!” diye bağırdılar, Jolbors'un kaybolması onları çok üzmüştü. İlginçtir ki, köpeğin yokluğu annesinin hastalığından daha fazla endişe yaratıyordu. Bir gün çocuk, iki yaşlı kadının üzgün konuştuğunu duydu: “Ah zavallı Mayrambu... belki iyileşmeyecek, hem köpek de kaçmış.” “Doğru, korkunç bir durum! Köpekler asla iyiye kaçmaz,” dedi diğeri.

Kalbi Birden Hızla Çarptı. Uzun süredir hasta olan birçok kişinin sonunda öldüğünü görüp bilse de, yataktan kalkamayan annesinin bir gün öleceğini hiç düşünmemişti. O anda, köpeğin kaçmasının annesinin

hastalığıyla ilgili olabileceğini, annesinin de tıpkı yengesi gibi toprağa verileceğini düşündü ve korkudan tir tir titredi. Hemen mısır sulamak için tarlaya gitmiş olan ağabeyi Tümön'e doğru koşmaya başladı. Ona, yaşlı kadınlardan duyduklarını anlatmadan önce yetişmek istiyordu. Dar bir yoldan ilerlerken, Tümön küreği omzunda su taşıyor, onu görünce durup hafifçe geri çekildi, sonra tekrar ona doğru koşmaya başladı...

Ne Yaşayan Ne Ölü Colbors başka bir yere gitmiş olmalıydı; köpeğin ne canlısı ne ölüsü köyde bulunamadı. Çocuğun babası, hiçbir şey görmemiş gibi konuşarak, "Köpek yaylaya giden birini takip etti," dedi ve bunun doğru olduğunu ısrarla söyledi. Özgön pazarından dönen birinden güvenilir bir haber geldi: "Kakır tarlasında bir köpek gördüm; peşinden koşunca nehre kaçtı, sizin köpeğiniz gibi görünüyordu." Daha sonra yaylaya giden bir akraba, "Salam-Alik köyünde başıboş bir köpek var; Jolbors'a benziyor," diye bildirdi. Kızgın Tümön, kaybolan köpeği her iki yönde aradı ama bulamadı.

Anne Ölümü Ölen annesinin yedinci gün yas töreninde, Colbors sessizce kendi başına geri döndü. Köpek, ilk önce çocuğun gözlerine ilişti. Zayıf ve yorgun görünüyordu; tüyleri karışmış ve yıpranmış, bedeni ise hüznü bir yavru köpek gibi küçük ve narindi. Jolbors ilgi görmekten kaçındı, çocuğun gözlerinin içine bakmadı ve dikkatle yatağın ucuna kıvrıldı. Ön ayaklarını yere koyarak, üzgün bakışlarını düşüncelere dalmış gibi tuttu. Onu gören çocuk, kaybolmasına duyduğu öfkeyi unutup yerini şefkate bıraktı. İçeride, aile hareketlendi ve çocuğun babasının büyük ablası fısıldadı: "Belli ki bildi ve geri geldi."

Colbors'u Öldürmek İstediler Tümön işten dönünce, köşede soluk soluğa yatan Jolbors'a hem sevinçli hem hüznü bir bakış attı ve bir süre arkasını dönüp durdu. Sonra evden uzun bir ip aldı, bir ucunu düğümleyip köpeğin boynuna geçirdi. Colbors, sahibinden bir kötülük gelmeyeceğini sezmış olacak ki başını ipten çekmedi, sessizce ve kuyruğunu hafifçe sallayarak Tümön'ün peşinden yürüdü. Tümön çocuğa dönerek, "Gel, büyük ceviz ağacına asacağız," dedi.

Dur! Öldürme! Çocuk isteksizce geri durmak istedi, ama Tümön ona sert bir bakış attığında peşinden gitmek zorunda kaldı. Ağacın altına vardıklarında, çocuk ipi dala bağladı ve aşağı indi. Colbors, yaprakların karıştığı gölgede duruyor, dili kırmızı kırmızı sallanıyor, gözleri güven doluydu ve sanki her şeyden haberdar gibi sessizce bekliyordu. Çocuk bir an korku hissetti; Tümön ipi gerince "Kendi de ölümü kalmış gibi, bırakmayalım mı?" diye sordu. Tümön kararlıydı: "Hayır, bırakmam, yapacağım!" diyerek ipi salladı ve köpeği yönlendirdi. Tam o sırada tanıdık bir bağırış duyuldu: "Hey! Dur!" Meğer dayısı sessizce gelmiş, halaları da onu göndermişti.

Korkunç Ateş Gecesi O karanlık yaz gecesinde çocuk, babası ve üvey annesi yataktaydı. Aniden biri çığlık attı ve çocuğun eline dokunarak, "Hadi kalk!" dedi. Gözlerini açtığında, tandırın yanında Colbors uzakta, tedirgin şekilde havlıyordu; önünde parlak kırmızı alevler yükseliyordu. Babası hızla alevlerin içine girdi, ellerini salladı ve su kovağını ateşe fırlattı. Üvey annesi de peşinden koşup su döktü. Kırmızı alevler parçalanıp dumanlar yükselirken, çocuk yataktan fırlayıp etrafa koştu. Colbors yangına yaklaşmadı, sadece geriden izleyip havlayarak güvenli mesafede, tedirgin ama meraklı bir şekilde olayları gözlemledi.

Colbors Ateş Başladığında Babasını Uyardı Su taşımak için mutfağa koşan çocuk, babası ve üvey annesi birer kova alıp peşinden hızlı adımlarla geldi. Kapı eşiğinden geçerken elini karanlığa taktı, bir şey kapıp mutfaktan zorlukla çıktı ve sobaya ulaştı. Babası ve üvey annesi arkadaki kanalda birkaç kez su sıçratarak ateşi söndürdü. Karanlık çöktü, sadece kırmızı alevler titretiliyordu; yanık, duman ve su kokusu havayı doldurdu. Babası titreyen sesiyle dua etti, üvey annesi lambayı yakmaya gitti. Babası, "Rüzgar olsaydı, tüm köy yanardı!" dedi. Sobanın yanındaki saman yığınının yanmak üzere olduğunu fark etti ve Colbors'u övdü: "O, adam gibi davrandı, olaya yetişti," dedi.

Colbors ve Kaderin Dönüşü Colbors, yılın her döneminde sağlıklı ve güçlüydü; o kadar ki komşunun köpeğini bile görmemişti. Evden aldığı günlük yiyecekler kemik ve azıcık etten ibaretti; kalanını ben sağladım. Tarladan da küçük şeyler bulur, bazen dışarıdan değersiz yiyecekler getirirdi. Evde bulduğu en değerli ödül, önemli misafirlere kesilen koyunun sıcak kanıydı. Misafirler yılda bir gelir, bazen yirmi gün, bazen bir ay sürebilirdi. Olgunlaşan mısır tarlalarına gizlenir, gün boyunca kemirir, serbestçe dolaşırdı. Bir gün şişmanlayıp parlak tüyleri ve kırmızı diliyle ortaya çıktı. Eğer kara şeytan onu kandırmasaydı,

yaşlandığında kendi ölümleriyle öldü. Ama beklenmedik şekilde kaderi değişti ve bu durum Anar'ı deliye çevirdi.

Anar

Anar'ın Ruhsal Çöküşü Savaş sonrası köye sık sık ölüm haberleri geldi; birçok evden ağıtlar yükseldi. İnsanlar yas tuttu, ama zamanla hayatlarına geri döndüler. Ancak köyün kenarında yalnız yaşayan Anar için bu haber tam bir yıkım oldu. Oğlunun ölümünü öğrenince aklını yitirdi ve bir gece evini ateşe verdi. Alevlerin etrafında çığlıklar atarak dolaştı; köylüler durumu ancak ev kül olduktan sonra fark etti. Onu bağlayıp Özgen şehrine, oradan da Taşkent'teki akıl hastanesine götürdüler. Üç ay sonra geri döndüğünde köyde farklı söylentiler dolaşıyordu: Kimine göre iyileşmişti, kimine göre ise gözlerinde hâlâ deliliğin izleri vardı.

Anar'ın Bitmeyen Kahkahası Herkes Anar'ın hâlâ iyileşmediğini söylüyordu; bazen düzgün konuşuyor, sonra birden kendini kaybediyordu. Köyde adı dilden dile dolaşıyordu. Çocuk onu görmek isterken bir yandan da korkuyordu. Bir gün Anar evimize geldi. İlk başta sıradan bir kadın gibiydi, annesini selamladı ve sakince konuştu. Fakat kısa süre sonra kahkahaya başladı, durmaksızın, sözleri anlamını yitirerek. Çocuk gülmeye başladı, diğerleri de katıldı, ama Anar'ın kahkahası hiç bitmedi. Daha da yükseldi, karmakarışık bir hâlâ geldi, onu kendi dünyasına taşıdı. Kahkahalar sonunda sustu, geriye sadece sessiz odada kalan kırık, yankılanan sesi kaldı.

Anar'ın Kalıcı Ruhsal Sorunu Zayıf sesiyle annesi uyardı: "Sakin ol, Anar, biraz nefes al." Gönülsüzce, kız kardeşleri Anar'ı dışarıya çıkardı, eline biraz ekmek verdiler. Oda sessizleşti. Annesi açıkladı ki Anar bu deliliği daha önce de yaşamış, eski yaralar acıdan tetiklenmişti. Günlük işler ve yaşamına rağmen Anar tamamen iyileşemedi. Köyü dolaşıyor, komşulardan yiyecek topluyor, ekmekten küçük paketler taşıyordu. Kışın aylarca evde kaldı. Hayatta kalmış olsa da yolu çocukların mahallesinden uzak, hep biraz izoleydi ve diğerlerinden her zaman bir adım geride kalıyordu.

Colbors ve Ekmek Mayıs'ta küçük nehir taşıdığı köprü yıkıldı, yerine alttan yeni bir köprü yapıldı. Anar mahallemizden geçmeye başladı, ama ben nadiren görüyordum; yüksek mısırlar yolu gizliyordu. Colbors her zamanki temkinliliğiyle havladı, duraksadı, sonra geri çekildi. Onu yalnızca Anar anladı. Bir akşam yolundan geçerken, demetinden ekmek verdi. Colbors aldı, Anar onu nazikçe uyardı. O günden sonra, Anar yol boyunca ekmek bırakmaya başladı, Colbors'a güvenmeyi öğretti. Böylece tarlalar ve adımlar arasında sessiz bir bağ oluştu.

Colbors'un Serüveni Anar'ı izlemek yetmezmiş gibi, Colbors artık diğerlerinden de ilgi beklemeye başladı. Tanıdıkların peşinden koşup havlayarak onları şaşırtıyordu. Her gün okula giden kızlar, Colbors'u görünce çığlık atıyor, koşuşturup onu daha da coşturuyordu. Kızlar Anar'a ekmek atarak köpeğin güvenle geçmesini sağladı. Kış gelince, Colbors yolun ortasında uzanıp geçenleri izliyor, uyarıları dikkate almıyordu. Evden çağrılrsa bile ekmekle kandırılmıyor, bağırıp ilgisiz kalıyordu. Babam sonunda, "İşte tam bir serkeş, yaman bir hilekâr gibi davranıyor, bağlayın artık!" dedi.

Colbors'un Vahşi Ruh Colbors'u güçlü iplerle derin bir kazığa bağlamaya çalıştık, ama inatçı köpek ipleri koparacak kadar çırpındı. Zincirle bile kazığın etrafında dönüp öfkeyle bağırırdı; sonunda yorgun düşüp kaderine boyun eğdi. Kış ortasında huyu iyice alevlendi: komşulara havladı, yabancılara saldırdı ve öfkesini kontrol edemedi. Gündüz ve gece köy yollarında dolaşıp geçenleri kovaladı, binenlerin üzerine atladı. Bir keresinde yaşlı adamımıza saldırdı, dişleri pelerinine değdi. Tümön onu disipline etmeye çalıştı, ama Colbors'un vahşi kalbi hâlâ evcilleşmedi.

Beişeke Urgaziev ve Coro

Beişeke Urgaziev – Nazik Memur İlkbahar tarlası çalışmaları sırasında, bölge polis şefi Beişeke Urgaziev kolhozda yetkili olarak geldi ve onların evinde kaldı. Küçük yapılı, narin ve zarif hareketliydi; kibarca konuşur, genç bir tay gibi hafifçe gülümserdi. Kitaplara düşküncü, sürekli okur ve hayran olduğu karakterler

gibi konuşurdu. Köylüler, sert ve yüksek sesli memurlara alışkın olduklarından, onun nazik duruşu ve özenli konuşma tarzı onları büyüledi. Herkes, bu narin görünümlü adamın kuvvet yerine cazibesiyle saygı uyandırmasına hayran kaldı.

Coro'nun Gösterişli Hikâyeleri Beişeke Urgaziev gelince, Hilekâr Coro'nun şansı her zamankinden daha parlak görünüyordu. Bir gün ustahane de yaşlıları dinlerken, bağırp övünmeye başladı. Beişeke hakkında şaka yaptı, Tanrı'nın onu kadın yapıp sonra fikrini değiştirdiğini hayal etti. Beişeke bir kadın olsaydı, Coro onunla evleneceğini ve onu kolayca etkileyeceğini iddia etti. Hatta güzel eşi Jarkynai'nin de Beişeke kadın olsaydı onun peşinden gideceğini övünerek söyledi. Sözleri mizah ile cesareti harmanlıyor, her anlattığı hikâyede hem yürekli hem de arsız bir adamın oyunbaz ve gösterişli kişiliğini ortaya koyuyordu.

Coro'nun Hikayesi Coro, yaşlılarla sohbet ederken bir anısını anlattı. Beişeke Urgaziev, köyde polis şefi olarak bulunuyordu. Bir gün Coro, Beişeke'nin bir kız gibi utangaç ve kibar davrandığını hayal ederek hikâyeyi abarttı. Beişeke'ye selam verince, utandığını, yüzünün kızardığını anlattı. Coro, elini tutup uzun uzun selamlaştığını, Beişeke'nin şaşkın ve komik tepkiler verdiğini söyledi. Kendi şaşkınlığını ve neşesini de katınca herkes kahkahaya boğuldu. Coro, Beişeke'nin ciddi bir polis şefi olmasına rağmen, hikâyede utangaç ve insancıl yönünü öne çıkardı. Köylüler gülüp eğlendi, Coro'nun anlattığı oyunbazlık ve mizah unutulmadı.

Colbors Beişeke'ye Isırmaya Çalıştı Hilekâr Coro tamamen yalan söylemiyordu. Beişeke'yi uzun süre kucaklamadı, sadece bir anlığına patisini bastı, ama onu sinirlendirmeyi başardı. Ertesi gün babam Coro'yu çağırıp iyice azarladı. Babası Beişeke Urgaziev'e hayrandı ve dedikodulardan koruyordu. Yeni polis şefi, yumuşak sözlü, bilge ve nazikti; cahillere sert davranmazdı. Bir gece Beişeke geç döndü. Colbors, bağından kurtulmuş olarak beklenmedik şekilde polis şefine zıpladı, patileri göğsüne değdi. Beişeke irkildi, ceketini yırtıldı; hatta Colbors bile yarattığı kaostan gurur duyar gibiydi.

Colbors'un Yaramazlığı Babayı Sinirlendirdi Colbors'un yaramazlığı babayı iyice sinirlendirdi. Çocuk uyandığında, köpek kapıda hırıliyordu. Çay sırasında bile bazen babayı rahatsız ediyor, bazen de yırtılmış ceketini bahane edip homurdanıyordu. Yeni anne ceketini yamarken babaya katılıp kızılıyordu. Beişeke Urgaziev sabrını kaybetti ve "Lütfen, sakın olun!" diye uyardı. Babası, Colbors'un tüm bu yaramazlıkları yüzünden it atarı çağırıp onu vurdurmayı düşündü.

Colbors ve Aidaraaly Colbors henüz sonunu bulmamıştı; bir kez daha hayatta kaldı. Çok geçmeden, İkinci Dünya Savaşı'nda dört yıl savaşmış ve yakın zamanda "Dank" madalyası almış olan kahraman Aidaraaly'yi ısırdı. Köyde aynı isimde iki adam vardı. Köylüler onları ayırt etmek için birine "Bağıran Aidaraaly", diğerine "Kısa Aidaraaly" derdi. Colbors, Kısa Aidaraaly'yi hedef aldı. İşte o Kısa Aidaraaly'yi ısırdığı gün, babası Colbors'a ölüm cezası vermeye karar verdi.

Ulukbek ake, Köpek Avcısı

Köpek Avcısı O okuldan döndükten sonra, babası onu köpeğin vurulmasını ayarlamakla görevlendirdi. "Yarın sabah erkenden gelsin ve vursun," dedi babası. O, mutfağa gidip biraz ekmek aldı ve Ulukbek ake'nin evine yöneldi. Köpek Avcısı, köylerindeki beş ünlü keskin nişancının biriydi. Birinin hayvanı veya köpeği deli olursa, onu çağırırlardı. Gerçekten uzmandı: hangi hayvan olursa olsun, daima hedefi tuttururdu. Bir keresinde, bir direğe bağlanmış deli bir inek vurmuş, kurşun gözlerinden tam geçmişti. Köylüler görmese de, becerisi hayvanın derisini koruduğunu biliyorlardı. Savaş sonrası Ulukbek ake bu işi, bölgesel "Ham Madde Temini" başkanı Akynbek Koyonközov'a rüşvet vererek, ve oğlanın babasının yardımıyla almıştı.

Ulukbek ake'nin Şakacı Halleri Her ay Ulukbek ake, eşeğine yığıdığı derileri götürmek için ilçe merkezine gider, sonra sarhoş gibi geri dönerdi. Yol boyunca karısına bağıırır: "Ah, karım! Karım!" Eşeği başını dik, kuyruğu kalkık yürür, ara sıra tökezleyip gürültü çıkarırdı. Evde ise eşek avluda düşüp kalabilirdi. Ulukbek'in bir de tuhaf huyu vardı: çok tavuk beslerdi, biri hasta olsa hemen vururdu. Çocuklar ya da oğlu tavuğu fırlatır, Ulukbek ustalıkla ateş ederdi. Kurşunlar uçar, tavuklar düşerdi—bazen canlı, çoğunlukla ölü. Ulukbek'in mizahı ve becerisi tuhaf ama komik bir şekilde birleşirdi.

Coro'nun Tuhaf Açıklaması Ne zaman dedikodu başlasa, Coro hemen atılırdı. Köpek Avcısı'nın neden tuhaflaştığını bildiğini iddia ederdi. Ona göre, savaşta paraşütle inerken herkes ayaklarının üstüne düşmüş, o ise kafasının üstüne düşüp “yeri kafasıyla test etmişti.” Coro'ya göre beyni o gün kaymıştı. Ama baba buna inanmazdı; Ulukbek'in zaten baştan beri tuhaf olduğunu söylerdi. Öyle bir yalan söylerdi ki, dün senin anlattığını ertesi gün sana bambaşka anlatır, sen bile tanımazdın. Sözler eğilir, gerçekler bükülür, her hikâye komik bir masala dönüşürdü.

Ortaliğı Karıştıran Yalanlar Baba anlatır: Sıradan yalan yetmezmiş gibi, Ulukbek bunları kolhoz işine karıştırıp ortalığı karıştırdı. Babasının ağzından konuşup söylenmeyen sözleri yaydı. İnsanlar tuhaf şekilde kırılmaya başladı. Bir gün Maati gelip sitem etti; meğer Ulukbek'in yalanına inanmış. Baba köpek katilini çağırıp fena azarladı ama o aldırış etmedi. Başka bir gün Bağırın Aidaraaly gelip babaya “it” diye çıkıştı, kayıp nişanını istedi. Bağırış çağırış arasında sonunda gerçek anlaşıldı: Ulukbek'in yalanları herkesin sözünü eğip bükmüş, köyü komik bir kargaşaya çevirmişti.

Yalanın Çiftçisi Baba sonunda anladı: zavallının aslında kötü niyeti yoktu. Ulukbek sadece yalan söylemeden duramıyordu. Nasıl bazı çiftçiler toprağı işlemeyi bırakamazsa, o da sözleri işlemeyi bırakamıyordu. Yalan söylemezse hastalanır, hatta ölür diye düşünürdü. Dikkatle bakınca gördü: Ulukbek de bir çiftçiydi ama yalanın çiftçisiydi. Çocuklar onu severdi; söz doğru mu yanlış mı, önemli değildi, yeter ki eğlenceli olsun. Ulukbek de içindeki kaynayanı böyle dökerdi. Büyükler, bütün ilçede onun gibisinin olmadığını söylerdi. Coro bile gülererek kabul ederdi: herkes biraz abartır, ama Ulukbek'in yanında hepsi sönük kalırdı.

Coro'nun Ulukbek ake ile Alayı Köyde büyüklerin çoğu, Ulukbek ake ile alay etmeden konuşmazdı. İki kelimeyi zor birleştiren misafirler bile, çizmelerini gürültüyle vuran gösterişçiler bile ona laf atardı. “Hey, köpek katil!” derlerdi, “Hadi ördeklerden bir-iki uçur da görelim (Bir şeyler uydur da bakalım!)” Bu arsız şakalara Ulukbek aldırmaz, sinek kovar gibi geçiştirirdi. Ama en beteri Coro'ydu. Nerede görse ona takılır, görmese bile yanına gidip uydurma hikâyeler anlatırdı. Bir ördek görse hemen, “Bu köpek avcısı'nın ördeği olmasın?” diye laf çakardı. Köy halkı güler, Coro'nun sözleri havada uçuşurdu.

Sadece Çocuklara Gülümseyen Adam Ulukbek ake'nin koyu, sert yüzü ilk bakışta insanı ürkütürdü. Burnu sanki biri ucundan tutup aşağı doğru çekmiş ve öylece bırakmış gibiydi; hep buruşuk, hep memnuniyetsiz dururdu. Gördüğü her şeyi beğenmeyen biri gibi, sürekli burnunu kıvırırdı. Kaşlarını çattığında, sanki bütün dünya onu hayal kırıklığına uğratmış gibi görünürdü. Ama çocukların yanında değışirdi. Büyüklerle arası mesafeli olsa da, küçüklerle hemen kaynaşırdı. Çocukları görünce yüzü aydınlanır, ince bir gülümseme belirir, hatta o huysuz burnu bile yumuşar gibi olurdu. O an sert adam, tuhaf bir şefkate dönüşürdü.

Ulukbek'in Hikâye Saati Çocuk, Ulukbek ake'nin evine vardığında akşam çökmek üzereydi. Açık kapıdan sessizce girince ilginç bir manzarayla karşılaştı. Ulukbek durmadan konuşuyor, etrafında küçük çocuklar dizilmiş onu dinliyordu. Pencere kenarında soluk kızıl bir lamba yanıyordu. Ortada eski bir örtü, üzerinde kuru ekmek parçaları ve çatlak çay bardakları duruyordu. Sadece Ulukbek'in kâsesi boştu, içinde bozo (hafif alkollü, koyu renkli, geleneksel bir içki) izi kalmıştı. Kimse çocuğu fark etmedi; herkes hikâyeye dalmıştı. Ulukbek ellerini savurarak konuşuyor, gölgesi duvarda oynuyordu. Sert yüzü kızarmış, gözleri parlıyor, dişleri ışıldıyordu—hem korkutucu hem komik.

Hikâyeye Kapılıp Yaramazlığa Düşmek Dinleyenlerin arkasından geçerken çocuklar boyunlarını uzatıp Ulukbek ake'ye büyülenmiş gibi bakıyordu. O, coşkuyla konuşuyor, ellerini savuruyor, gölgesi duvarda oynuyordu. Başta çocuk sadece izledi—kızarmış yüzünü, hareketli ellerini, dalıp giden çocukları. Fark etmeden o da hikâyeye kapıldı, adeta içine çekildi. Geceye doğru çocuklar dışarı fırladı. O da üç çocuğa katıldı, kendini büyük sanıp şakalaştı, kafa tokuşturdu, birinin parlak sarı asker kemeri alıp onu ağılattı. Gülererek oynadı, her şeyi unuttu. Eve yaklaşıncı, birden görevi aklına geldi. Babası, ‘Yarın sabah erkenden gelsin ve iti vursun,’ demişti.

Alay Edenler Bile Dinler Büyükler Ulukbek'i dinlemeden alay ederdi, sözlerini yalan sayardı. Ama bir kez kulak verseler, çocuklardan da hevesle dinlerlerdi. Bir akşam Ulukbek anlatırken Bayımbet adlı bir ihtiyar

içeri girdi. Selamlaşp oturdu, “İşim var, sonra söylerim,” dedi. Başta çocuk onun yorgun yüzüne, dağınık sakalına baktı. Ama hikâye başlayınca ihtiyar da kapıldı. Öne eğildi, gözlerini ayıramadı, ağzı aralandı, neredeyse salyası aktı. Birden kendine gelip güldü, başını salladı ve keyifle, “Vay be, ne güzel anlatıyorsun!” dedi.

Çekirderk Yolculuğu Geçen yıl Tümön Anjiyan’a gitmişti. “Köpek Avcısı çekirdek satıyor, ben de gideceğim!” diye ısrar etmişti. Bunun üzerine dört kova çekirderk ile Ulukbek ake’ye eşlik etmek üzere yola çıkmıştı. Döndüğünde, büyük şehirde neler gördüğünü anlatmakta zorlanıyordu; şehirden getirdiği sözler hemen tükenmişti. Ama Ulukbek ake neredeyse bir ay boyunca gördüklerini ve öğrendiklerini anlatmaya devam etti. Tümön ve kardeşi üç gün boyunca onun bitmek bilmeyen hikâyelerini dinledi. Üçüncü gün eve dönerken Tümön iç çekti: “Boşa gitmişim! Olayların hepsini köpek katilinden dinleseydim, gitmekten daha eğlenceli olurdu!

Ulukbek ake’de Sabah Macerası Ertesi sabah, çocuk Ulukbek ake’nin evine koştu. Bahçeye girdiğinde Ulukbek, beyaz gömleğinin üzerine gevşek bir ceket sallayarak, uzun terliklerini sürükleyip, tükürük ve homurdanmalar eşliğinde çıktı. Çocuğun selamını görünce güldü: “Ah, çocuk! Güneş doğmadan gelmişsin, hayırdır?” Çocuk, babasının Colbors’u vurdurmak istediğini söyleyince Ulukbek kaşlarını kaldırdı ve köpeğin suçlarını sordu. “Merak etme, bunu fazla ciddiye almayacağım,” diye şaka yaptı. “Kahvaltıdan sonra hallederim.” Kaos içinde bile, Ulukbek’in mizahı sabahı eğlenceli kıldı.

Bağlandı ve Hazır: Ulukbek ake’nin Köpek Macerası

Ulukbek ake siyah eşeğine bindi, yanındaki tüfekte oldukça ciddi ve keskin bir görünüm sergiliyordu. Yaklaştığında sordu: “Köpeği nereye bağladınız?” Tümön’ün önündeki çocuk yanıtladı: “Bahçedeki büyük ceviz ağacına.” Ulukbek gözlerini kısıp ağaca dikkatle baktı ve tek bir genç dalı işaret etti. “Onu buraya bağlayın—kaçamayacak!” Tümön diz çökerek Colbors’u dala yönlendirdi ve uzun zinciri sağlam bir şekilde sarmaladı. Ulukbek onaylayarak başını salladı. “Burada bile herkesin onu görmesini istiyor,” dedi Tümön, bir adım geri çekilerek. Köpek zincire karşı gerildi, dal titredi ve kaos yalnızca birkaç adım ötede bekliyordu.

Dizginlenmiş Kaos Henüz sakinleşmeden, Jolbors bütün gücüyle zıpladı. Dal eğildi ve zincir bağlandığı yerden kaydı. Köpek öfkeyle hırladı ve tekrar zıpladı. Ulukbek ake paniğe kapılıp, çimenlerin üzerine yuvarlandı. Colbors üzerine atladı ve onu sert bir şekilde poposundan ısırdı. Ulukbek ake öfkeyle uludu, düzgün hareket edemeyerek bacaklarını çırpı ve çaresizce tüfeğe tutundu. Tüfekten ateş sesi çıktı ve eşek aniden ahırladı.

Kaçış Tümön iki kez zıplayarak çocuğun yanına ulaştı. Ulukbek tüfeğini sıkıca tutuyor, tökezleyip düşüyordu, arkaya bakmıyordu. Paltonun ucu ve bol pantolonu sallanıyordu. Ulukbek, tekrar çekişmeye başlayan köpeğe hızlıca baktı ve “Kaçın!” diye bağırdı. Tümön ve çocuk karşı yönle koştu. Tüfekten ateş sesi çıktı, Colbors ince bir sesle havladı ve yere düştü, sonra bütün gücüyle tekrar ayağa kalktı. Ağaç sallandı, Colbors havladı, ağacın dibine çarptı ve yere yuvarlandı, etrafındaki dalları kırdı. Bunu gören Ulukbek de kaçtı.

Colbors’un Son Düşüşü Colbors dengede duramadı ve düşerken dönüp kaldı. Çocuk, “Düştü! Düştü!” diye bağırdı. Ulukbek ake endişeyle arkasına döndü, mermiyi kemerinden çıkardı ve köpeğe ateş etti. Jolbors havladı ve kafasına çarpıp öldü. Ulukbek ake sevinçle bağırdı: “İsabet! İsabet! Bir isabet daha!” ve tüfeği bıraktı. Sonra Colbors’un kendisini ısırdığı yeri görmek için eğilip dönmeye başladı, ama ne kadar dönse de göremedi. Olduğu yerde bir top gibi döndü, tamamen şaşkın.

Isırığı Kontrol Etmek Tümön ve çocuk, Ulukbek ake’nin yanına koştu. Ulukbek onlara Jolbors’un ısırdığı yeri gösterdi. “Kanıyor mu? Dişi girdi mi?” Tümön eğilip yakından baktı ve güldü. “Sorun yok. Kan yok, diş sadece deriyi hafifçe çizmiş. Ciddi bir şey yok.” Ulukbek ake tüfeğini aldı, pantolonundaki yırtık yere elini bastırdı ve dikkatle kontrol etti. “Peki ya köpeğin derisi?” diye sordu Tümön. “Gömersin,” dedi Ulukbek mırıldanarak. Kara eşeğin bağlı olduğu ağaca doğru yürüdüler, Ulukbek hâlâ yırtık yere elini koymuş, endişeliydi.

Dinlenme ve İçki Zamanı Tümön sordu: “Çay içmeyecek misiniz?” Ulukbek Ake başını salladı. “Hayır, başka gün içerim.” Tümön votka teklif etti, ama Ulukbek kızgın bir şekilde mırıldandı: “Bana o sert içkiyi ver! Acı olsa da içerim!” Pantolonunu düzeltti, yırtık yerin üzerine şalını bağladı ve tüfeğini omzuna astı. Sonra eşeğe atladı, zinciri kontrol etti ve bağlı yere baktı. Tümön, bir bardak sert içkiyle geldi. Ulukbek hızla içti, yüzünü buruşturdu. “Votka için atıştırılmalık getirmemişsin!” diye şaka yaptı. Eşek durdu. Herkes biraz sakinleşti.

Colbors’un Son Dinlenişi Tümön kürek taşırken, çocuk da bel küreğini tuttu. Dikkatle ilerlediler. Yalnız bir ağacın kırık dalının altında, Colbors hareketsiz yatıyordu. Köpeğin bedeni uzanmış, bir bacağı sertleşmiş, burnu kanlı çimenlerin içine gömülmüştü. Kafasından ve karnından akan kan tüyleri birbirine yapıştırmış, çevredeki bitkileri ıslatmıştı. Karnındaki mermi deliği hâlâ koyu kan damlatıyordu. Vücut üzerinde sinekler toplanmıştı. Çocuk uzun süre bakamadı ve rahatsız hissederek gözlerini çevirdi.

Mezarı Kazmak Tümön eğildi ve kazmasıyla toprağa vurdu. Her darbe çimleri salladı ve toprağı kırdı. Güneş kazmanın üzerinde parlıyordu. Kökler çatırdadı ama Tümön toprağı kesti. Üst katman kısa sürede kaldırıldı ve Tümön toprağı daha derine kazdı. Çocuk kürekle yardım etti, toprağı çıkarıp çukuru büyüttü. İkisi birlikte dikkatle çalıştı. Zordu, ama Tümön çukuru bitirene kadar durmadı.

Colbors’u Taşımak Çocuk kırık eşeği zinciriyle sürüklüyordu, Tümön ise Colbors’u zincirden kurtardı. Tümön bir bacağına kaldırdı ve köpeğin bedenini çimlerin üzerinden salladı. Bedenini çukura dikkatle indirdi. Sonra diğer bacakları da kaldırdı ve köpeği yerleştirdi. Çocuk zinciri sallayarak Colbors’un yanına yerleşmesini sağladı. Tümön dört bacağın düzgün durduğunu kontrol etti. Mezar hazırды. Geri çekildi ve bedene baktı. İş tamamlanmıştı, ama yükü ağır geldi.

Colbors’u Gömmek Tümön, Colbors’un üzerine kazma ile toprak ve çim serpmeye başladı. Bir avuç toprak köpeğin kafasına düştü ve ıslak kan ile karıştı. Tümön hızlı çalıştı, her iki yandan toprağı iterek bedeni gizledi. Çalışırken hiç konuşmadılar. İşini bitirdiğinde Tümön küçük tümseği düzeltti, kazmasına yaslanıp alınıdaki teri sildi. Gözleri üzgündü. Çocuk da aynı şekilde hissetti. Colbors sıradan bir köpek değildi; birlikte büyümüşü ve ailelerinden biri gibi olmuştu. İkisi de ağır bir hüznün hissetti.

Dua ve Gülüş Aniden Tümön çömeldi ve Colbors’un mezarı başında sessizce dua okumaya başladı. Çocuk da ciddi bir şekilde izliyordu. Tümön’ün sesi sakin ve saygılıydı, köyün ileri gelenlerinin kutsal kitabı okuduğu gibi. Çocuk da katıldı ve duayı sesli okudu. Bir süre sonra ikisi yavaşça güldü, biraz rahatladılar. Sonra ikisi ayağa kalktı, zinciri ve kazmayı birlikte aldılar. Güneş yeşil tepeleri aydınlatıyordu ve kuşlar cıvıldıyordu. Bir an için üzüntü hafifledi ve gün yeniden sakin ve canlı hissettirdi.

KARAKTER ANALİZİ

Çocuk, Anlatıcı (Sarybash) – Köyün Habercisi

Çocuğun gerçek adı bilinmiyor. Ona sadece Sarybash deniyor. Bu isim Kırgızcada “sarı baş” veya “açık tenli baş” anlamına geliyor. Sarybash, hikâyenin keskin gözlü tanığı ve sessiz yüreği. O, köpeği Jolbors’un sahibi. Diğer karakterler onun köpek hikâyesinde rol alıyor: Ulukbek inatçı ve komik bir köpek avcısı; Joro bir düzenbaz; ayrıca babası ve kardeşi Tumor da var. Sarybash, köyde haberi taşıyan bir aracılık rolüyle onlarla arasında gidip geliyor. Dost canlısı ama hafif alaycı. Gözlemci ama kibirli değil. Yetişkinlerdeki komik ve çelişkili durumları görüyor; yine de onları tamamen yargılamıyor, aksine saçmalıklarını hem eğlenerek hem de sevgiyle kaydediyor. Sarybash, klasik anlamda bir kahraman değil. Sıradan bir çocuk. İnsan doğasını günlük köy dedikoduları, sağduyu ve sessiz gülümsemelerle anlıyor. Köpeğini çok seviyor. Ancak köpeğin agresif davranışlarıyla yüzleşince derin bir hayal kırıklığı yaşıyor. Annesini kaybettikten sonra hayatı tamamen Jolbors etrafında şekilleniyor. Köpek onun en yakın arkadaşı ve duygusal dayanağı. Çoğu yaşındaki çocuk gibi, Sarybash hayvanlara doğal bir şekilde çekiliyor. Sadece Jolbors’a sahip değil, onu seviyor. Çocuğa özgü sessiz bir heyecanla köpeğinden söz ediyor. Onun sahibi olmaktan gurur duyuyor. Jolbors, diğer çocuklar arasında ona bir statü kazandırıyor. Ayrıca ona sorumluluk duygusu veriyor; bu da kendisini daha olgun hissetmesini sağlıyor.

Ahlaklı Sarybash, ahlaklı ve sessiz bir güç gösteriyor. Köpeğiyle gurur duyuyor ve onu derin bir sevgiyle bağlı. Annesini kaybettikten sonra, Jolbors onun en önemli arkadaşı oluyor. Köpek agresifleştiğinde ise üzüntü ve hayal kırıklığı yaşıyor. Yine de köpeğin birkaç kişiyi ısırması ve insanlardan yiyecek alışkanlığı kazanması nedeniyle onun elden çıkarılması gerektiğini kabul ediyor. Bu zor karardan kaçmıyor. Böylece sevginin bazen zor kararlar gerektirdiğini öğreniyor.

Bilge Sarybash, sevgi, kayıp ve hayal kırıklığından doğan nazik bilgelik örneğini temsil ediyor. Başlangıçta sıradan bir çocuk — köpeğiyle gururlu ve evcil hayvanlara meraklı — olsa da yaşadığı acılar ona derin bir içgörü kazandırıyor. Annesinin ölümü ve tek arkadaşı Jolbors'un ihanetini yaşaması, onu yaşıtlarından olgunlaştırıyor. Etrafındaki inatçı yetişkinlerin aksine, Sarybash gururun ve sevgiyi bazen gerçekliğe bırakması gerektiğini öğreniyor. Hikâyenin duygusal kalbi oluyor; gerçek bilgelik için felsefe veya yaş gerekmediğini, derin sevgi duyarak, incinerek ve yine de hayatı sessiz bir anlayış ve mizahla gözlemlemenin yeterli olduğunu gösteriyor.

Koruyucu Sarybash'ın son davranışları, hem anıyı hem de onuru koruma niteliği taşıyor. Sadece bir çocuk olmasına rağmen, köpeğinin kaderini belirleme ağır sorumluluğunu üstleniyor. Çocukluk gururunu, kaybı gözyaşı yerine cesaret ve hafif alaycılıkla karşılayarak koruyor. Gözlemci bakışları ve anlatımı aracılığıyla, köy çocukluğunun basit gerçeklerini koruyor: bir evcil hayvan sahibi olmanın sevinci, bir arkadaş kaybetmenin acısı ve büyümenin kafa karışıklığı. Sessiz anlatımı, kendi deneyiminin ve köy hayatının dürüst bir resmini koruma biçimi oluyor.

Ulukbek Ake – İnatçı ve Komik Köpek Avcısı

Ulukbek tuhaf ve komik bir adamdır. Ona Köpek Avcısı (katili) derler. Birçok garip alışkanlığı vardır. Her ay, postlarla dolu eşiğiyle ilçe merkezine gider ve sarhoş olarak geri döner. Eşiğin üzerinde oturur ve karısına yüksek sesle seslenir. Tavuk besler ve hastalananları vurur. Hikâyeleri sürekli çarpıtan, yalan söylemeye alışkın biridir. Yüzü yetişkinlere sert ve korkutucu görünür. Ama çocuklarla karşılaştığında yumuşar ve gülümser. Kollarını sallayarak ve gölgeler oynatarak enerji dolu hikâyeler anlatır. Çocuklar onu çok sever. Yetişkinler sürekli takılır ama konuşmasını dinlemeden edemezler. Yalanları sorun yaratsa da, sadece omuz silker ve devam eder.

Tuhaf Ulukbek oldukça tuhaftır. Her ay, yorgun eşiğiyle sarhoş bir şekilde evine döner, “Ah karı! Karı!” diye bağırır, eşek tökezler ve bazen bahçede düşer. Bir başka garip alışkanlığı da şudur: Tavuklarından biri hastalanınca, çocukları veya oğlu tavuğu havaya atarken silahla vurur. Joro'ya göre savaşta paraşütle atlamış ama kafasının üstüne düşmüş, “yerin sertliğini kafasıyla test etmiş,” bu da beynini sonsuza dek sarsmış. Bu garip davranışlar onu köydeki diğerlerinden farklı kılar.

Yalancı Ulukbek, yalan söylemeye ve hikâye uydurmaya bağımlıdır. Gerçeği çarpıtmadan duramaz. Çocuğun babası, Ulukbek o kadar ustalıkla yalan söyler ki, ertesi gün kendi hikâyenizi anlatırsa onu tanıyamazsınız, der. Yalanları sık sık gerçek sorunlara yol açar — babanın adına konuşur, kavgalar çıkarır. Bir adam, Ulukbek'in uydurduğu sözlere inanıp babayı köpek diye bağırarak kovaladı. Babası sonunda Ulukbek'i “yalan çiftçisi” olarak tanır — eğer yalan söylemeyi bırakırsa hasta olabilir veya öldü.

Karizmatik Ulukbek şaşırtıcı derecede karizmatik ve eğlencelidir. Geceleyin, çocuklar omuz omuza oturur ve gözlerini kocaman açarak hikâyelerini dinler, Ulukbek kollarını heyecanla sallarken gölge duvarda oynar. Yetişkinler bile alay etse, dinlemeden duramaz — yaşlı Baiymbet iş için gelmiş, ama neredeyse ağzı açık şekilde hikâyeyi dinlemiş. Tumon onunla Andican'a gittiğinde, yolculuğu neredeyse tarif edemedi ama Ulukbek aynı yolculuğu neredeyse bir ay boyunca anlatmış. Tumon daha sonra, Ulukbek'in hikâyelerini dinlemenin şehri görmeye göre çok daha eğlenceli olduğunu itiraf etmiş.

Şefkatli Ulukbek'in çocuklara gösterdiği şaşırtıcı bir yumuşak yönü vardır. Yetişkinlere yüzü karanlık, sert ve korkutucu görünür. Burnu sıkışık ve aşağı çekik görünür, sürekli bir tiksinti ifadesi verir. Ama çocukları

görünce yüzü tamamen değişir. Gözleri parlar, utangaç bir gülümseme belirir, inatçı burnu bile yumuşar. Yetişkinlere karşı mesafeli ve soğuk olsa da, küçük çocuklara karşı nazik, sıcak ve oyunbaz olur. Bu yönü köy çocuklarının onu sevmesini sağlar.

Sakar Ulukbek ake'nin sakarlığı onu komik bir kahraman yapar. Jolbors saldırdığında, düşer, kollarını çırpar ve panikleyerek kontrolden çıkar, sadece tüfeği doğrultmak için değil, köpeğin ısırıldığı kendi poposunu kontrol etmek için bile döner. Abartılı hareketleri, bağırışları ve ceket ile pantolonla olan garip mücadelesi tehlikeli anı kaotik bir komediye dönüştürür. Cesaret göstermeye çalışsa da, tüfek kazara ateş alır, eşek anırır, ağaç sallanır ve sahnedeki mizah artar. Bu sakar kahramanlık, cesaretin dağınık, dramatik ve komik bir şekilde insanî olabileceğini gösterir ve Ulukbek'i hem komik hem de unutulmaz kılar.

Titiz Ulukbek, ısırtığı incelerken dikkatli ve titiz sorular sorar ("Kanıyor mu? Dişi girdi mi?") ve her detayı kontrol ediyormuş gibi davranır. Devam etmeden önce kesin cevaplara ihtiyacı vardır. Tumon, ısırtığın önemli olmadığını, "Kan yok. Diş sadece deriyi sıyırmış," diyerek söyler söylemez, Ulukbek hemen köpeği unutup yırtılan pantolonu takıntı haline getirir. Tüfeğini alır, yırtık bölgeye elini bastırır ve dikkatle kontrol eder. Eşeğe doğru yürürken bile, endişeyle o yırtık kısmı tutmayı sürdürür. Bir köpek onu ısırması ve o köpeği vurmuş olmasına rağmen, gerçek sorunmuş gibi pantolonuyla uğraşması onu komik kılar; endişesi, gerçekte önemli olanla tamamen orantısızdır.

Jolbors – Vahşileşen Köpek

Jolbors, savaş bitmeden hemen önce, kışın sonlarında çocuğun evine getirdiği küçük, çaresiz bir yavru köpek olarak başlar. Yumuşak, gri-siyah tüyleri vardır ve korkudan titremektedir. Çocuğun küçük kız kardeşi onu hemen sever, ekmek ve süt verir. Yavru köpek düzgün süt içemez, süt yüzüne ve tüyelerine bulaşır. Ama sabırla öğretildikçe Jolbors yüzmeyi, oynamayı ve güvenmeyi öğrenir.

O, çocuğun en yakın arkadaşı olur. Bahar ve yaz boyunca ayrılmazlar. Yavru köpek sadakatte peşinden gider, kuyruğunu sallar, yabancılara havlar, sokaklarda ve tarlalarda koşar. Çocuk onunla gurur duyar. Ama sonbahar geldiğinde ve Jolbors tam bir köpeğe dönüştüğünde her şey değişir. İkinci yılında Jolbors, aslan gibi bir yüzü ve etkileyici bir duruşu olan uzun, güçlü bir hayvana dönüşür. Yumuşak yavru tüyleri kalın ve uzun hâle gelir. Nazik mizacı sertleşir. Üçüncü yılında etkileyici ve saygın bir köpek olur—ama aynı zamanda tehlikeli ve vahşidir. İnsanları ısırır, kızları kovalar, komutları dinlemez ve köyün sorunu hâline gelir. Sonunda, Ulukbek Ake tarafından vurularak öldürülür; gövdesi kırık bir ağaç dalının altında kalır ve çocuğun onu gömmeye yardım etmesi gerekir.

Sadık Jolbors, özellikle ilk yıllarında derin bir sadakat gösterir. Çocuğun annesi öldüğünde günlerce ortadan kaybolur. Ama yasin yedinci gününde sessizce geri döner. Zayıf, yorgun, dağınık ve kırık görür—hüzünlü bir yavru gibi. Sevgi göstermeyi kaçınır, çocuğun gözlerinin içine bakamaz ama yatağın ucuna kıvrılır. Babasının kız kardeşi fısıldar: "Bunu anlamış olmalı ve geri gelmiş." Daha sonra gece yarısı bir yangın çıktığında, onları uyaran da Jolbors olur. Fırının yanında titrek bir şekilde havlayarak durur. Havlaması ailesini uyandırır ve evi kurtarır. Çocuğun babası der ki: "Adam gibi davrandı ve günü kurtardı." Tumon onu ip ile asmaya çalışsa bile Jolbors direnmez veya mücadele etmez. Sahiplerine tamamen güvenir, kuyruğunu hafifçe sallar ve ölüme götürülürken sakin kalır.

Terk Edilmiş Jolbors, kendi evinde terk edilmiş bir hâle gelir. Yavruyken büyüdükçe çocuk ilgisini kaybeder. Jolbors hızlıca büyür, tam bir köpek olur, ama çocuk hâlâ çocuktur. Jolbors artık her yerde peşinden gelmez. Çocuğun çağrılarına kayıtsızdır. Azarlanınca keskin, onaylamayan bakışlar atar ve umurunda değilmiş gibi yürüyüp gider. Tumon'u tercih eder. Çocuk, kendi köpeği tarafından terk edilmiş, incinmiş ve hayal kırıklığına uğramış hisseder. Sokakta teselli aramak için güvercinlerin yanına koşar. Daha sonra akıl hastası Anar ona ekmek verdiğinde, sevgi ve şefkati ailesi yerine ondan bulur. Eskiden onu seven çocuk artık onunla oynamaz. Onu yetiştiren aile artık sadece bir sorun olarak görür.

Trajik Jolbors'un ölümü trajiktir çünkü tamamen kendi hatası değildir. Sevgiyle yetiştirilmiş, ama büyüyünce terk edilmiştir. Ona ekmek vermeyi öğreten akıl hastası bir kadından sevgi görmüştür ve geçenlerden

ekmek istemeyi öğrenmiştir. Vahşi enerjisi olduğunda ise zincire vurulmuş ve sınırlanmıştır; gerçek bir evi ve amacı olmamıştır. Bir zamanlar onu derinlemesine seven çocuk artık ilgilenmez. Aile onu utanç kaynağı olarak görür. Ulukbek Ake onu vurmak için geldiğinde Jolbors, çaresizce hayatı için savaşı ve Ulukbek'i ısırır. Ama sonunda kırık bir ağaç dalının altında ve karnına isabet eden bir kurşunla düşer. Onu gömen çocuk "ağır bir yürek" hisseder çünkü "Jolbors sıradan bir köpek değildi; onlarla büyümüştü ve aileden biri gibiydi." Ölümünde bile Tumon diz çöker ve mezarının başında Kur'an okur; ona saygı ve onur gösterir. Jolbors'un hikâyesi, çocuğun kendi kaybının bir yansımasıdır—nasıl ki çocuk annesini kaybetmişse, en yakın arkadaşı olan köpeğini de kaybeder.

Parallels: Jolbors ve Mumu: Edebi Bir Karşılaştırma

Her ikisi de sahipleri tarafından derin sevgiyle sevilir

Turgenev'in "Mumu" eserinde, sağır-dilsiz köylü Gerasim, tek neşe ve bağ kurma kaynağını Mumu adını verdiği küçük köpekte bulur. Mumu onun tüm dünyası, arkadaşı, gülümseme nedeni ve sevip sevilme yetisini kanıtlayan varlığı olur. Benzer şekilde, Jolbors da çocuğun annesini kaybettikten sonra en yakın arkadaşıdır. Çocuk, Jolbors'tan "çocuğun sessiz heyecanı" ile söz eder ve "sahibi olmaktan gurur duyar." Jolbors, çocuğa diğer çocuklar arasında statü kazandırır ve sorumluluk duygusu vererek kendini daha olgun hissetmesini sağlar. Gerasim gibi, çocuk da tüm sevgisini bu köpeğe verir çünkü başka çok şeyi kaybetmiştir. Her iki sahibi de köpeklerini sadece bir evcil hayvan olarak değil, aileden biri olarak, hayatlarındaki en önemli canlı olarak görür.

Her ikisi de oyuncu yavrudan olgun hayvana dönüşür

Mumu, Gerasim'in bulup baktığı küçük, güçsüz bir köpektir. Onu besleyip korudukça, Mumu güçlenir ve günlük yaşamın bir parçası hâline gelir. Jolbors da küçük, korkudan titreyen ve sütü düzgün içemeyen bir yavru olarak gelir. Süt yüzüne ve tüylerine dökülür. Çocuk ve küçük kız kardeşi sabırla öğretir. Jolbors içmeyi, yüzmeyi, oynamayı ve güvenmeyi öğrenir. Bahar ve yaz boyunca sokaklarda ve tarlalarda koşar, çocuğun peşinden gider ve herkese neşe verir. Her iki hikâyede de köpekler, çaresiz yavrudan güçlü hayvanlara dönüşür. Bu büyüme bağı gerçek kılar, ama ilerideki kayıp da daha acı verici olur.

Her ikisi de kontrol edemeyecekleri durumlar yüzünden ölür

Mumu, ev sahibesi emrettiği için öldürülür. Karar Gerasim'in kendisine ait değildir; itaatsizlik cezası beraberinde getirir. Jolbors ise köyde tehlikeli hâle geldiği için öldürülür. İnsanları ısırır ve korku yaratır. Çocuğun karar yetkisi yoktur; babası köpeğin vurulmasını emreder ve Ulukbek Ake bunu uygular. Her iki hikâyede de insan toplumu durumu yaratır; köpek, otorite gözünde sorun hâline gelir ve bedelini öder.

Her iki ölüm de insan karakterler için duygusal dönüm noktasıdır

Mumu öldüğünde, Gerasim'in iç dünyası çöker. Ona sıcaklık ve anlam veren tek canlıyı kaybeder. Hikâye, okuyucuda sanki onun içinde de bir şeyler ölüyor duygusu yaratır. Jolbors'un hikâyesinde de çocuğun dünyası köpeğin ölümüyle değişir. Mezarını kazıp Jolbors'u gömmeye yardım eder; cesedine uzun süre bakamaz. Gömme ağır gelir çünkü Jolbors onlarla büyümüştür ve aileden biri gibi hissettirmiştir. Ölüm, çocuğun annesini kaybettikten sonra yaşadığı yasın üzerine eklenen başka bir kayıp olur. Her iki anlatıda da köpeğin ölümü, masumiyetin sona erdiğini ve daha sert bir duygusal gerçekliğin başladığını gösterir.

Her iki hikâye de hayvana duyulan sevgi ile sosyal/pratik gereklilik arasındaki gerilimi gösterir

Mumu'da çatışma saf sevgi ile acımasız sosyal güç arasındadır. Gerasim Mumu'yu sever, ama ev sahibesi kontrol ve rahatlığı, Gerasim'in duygularından daha çok önemser. Sosyal hiyerarşi itaat gerektirir; sevgi otorite tarafından ezilir. Jolbors'un hikâyesinde çatışma, sevgi ile topluluk güvenliği arasındadır. Çocuk Jolbors'u sever, ama Jolbors insanları ısırır ve tehdit hâline gelir. Baba güvenliği sevgiden üstün tutmak

zorundadır; çocuk da sevginin tehlikeyi ortadan kaldıramayacağını kabul etmek zorundadır. Her iki hikâyede de sevgi gerçek olsa da, insan dünyasının kuralları ve baskılarına karşı yeterli değildir.

Önemli bir fark

Mumu çoğunlukla masum ve zararsızdır. Ölümü tamamen adaletsizdir ve güç istismarını ortaya çıkarır. Jolbors ise gerçekten agresifleşir ve kontrol edilmesi zor hâle gelir. Ölümü hâlâ trajiktir, ama aynı zamanda gerekli olarak sunulur çünkü gerçek bir zarar meydana gelmiştir. Bu, Jolbors'un hikâyesini daha ahlaki açıdan karmaşık kılar. Okuyucu köpeğe üzülürken, köylülerin korkusunu da anlayabilir.

TEMALAR

Mizah: Bir Başa Çıkma Mekanizması Olarak Novella, acı ve zor anlarda bile mizah doludur. Köy sakinleri, özellikle çocuk Sarybash, gülmeyi zorluklara, kayıplara ve sosyal açıdan tuhaf durumlara karşı hayatta kalma yöntemi olarak kullanırlar. Ulukbek Ake'nin tuhaf davranışları, yırtık pantolonu, inatçı gururu ve dramatik hikaye anlatımı sürekli bir eğlence kaynağı hâline gelir. Hilekâr Joro, savaş sırasında Ulukbek'in kafasının üzerine düştüğü hikâyeleri abartarak olası bir trajediyi komediye çevirir. Jolbors'un vurulması gibi ciddi bir olayda bile sahne, absürt bir komedi ile doludur—dal kırılır, eşek yüksek sesle anırır ve Ulukbek, kendi arka tarafındaki ısırtığı görmek için top gibi dönüp durur. Anlatıcının nazik ve alaycı üslubu aracılığıyla hikâye, mizahın sadece eğlence olmadığını gösterir. Mizah, karakterlerin yas, hayal kırıklığı ve köy hayatının sert gerçekleriyle yüzleşmelerine yardımcı olan bir başa çıkma mekanizmasıdır. Çocuk annesini ve daha sonra sevdiği köpeğini kaybettikten sonra, mizah üzüntüyü yumuşatan ve acıyı zehire dönüştürmesini engelleyen bir kalkan hâline gelir. Novella, zorluklarla dolu bir dünyada gülmenin insanları bir araya getirdiğini, gerilimi azalttığını ve acı gerçekleri yıkılmadan kabul etmelerini sağladığını gösterir. Sonuç olarak mizah, duygusal hayatta kalmanın temel bir aracı olarak sunulur.

Örnek Sahne: En güçlü örneklerden biri, Jolbors'un Ulukbek ake'yi ısırmasının hemen ardından ortaya çıkar. Ulukbek, sadece yaranın veya tehlikenin üzerine odaklanmak yerine, yırtık pantolonu ile takıntılı hâle gelir. Yırtık kısmı kontrol etmek için elini sürekli bastırır ve dikkatle incelerken eşeğe yürür. Vodka içtikten sonra bile "Vodka için atıştırmalık getirmediniz!" diye şaka yapar. Çocuk, bu absürt detayları sessiz bir gülümseme ile izler. Daha sonra Jolbors'u gömerken, ağır üzüntü Tumon'un Kur'an okumasıyla hafifler ve hem Tumon hem de çocuk yumuşak bir şekilde gülümserler. Bu anlar, mizahın bir başa çıkma mekanizması olarak nasıl işlediğini gösterir. Karakterlerin ölüm, kayıp ve utançla başa çıkmalarını sağlar, üzüntüye yenik düşmelerini engeller. Mizah acıyı silmez, ama hayati katlanılır hâle getirir.

Sadakat ve Sadakatsizlik (Terk Edilme) Döngüsü Novella, bir çocuk ile köpeği arasındaki derin ama kırılabilir bağı keşfeder. İlişki, saf sevgi ve karşılıklı bağımlılıkla başlar. Yavru köpek Colbors, çocuğun annesini kaybettikten sonra tek tesellisidir. Colbors'un hayatı trajik bir döngü izler. Her şeye muhtaç, çaresiz bir yavru olarak başlar ve her şey için çocuğa bağımlıdır. Çocuk onu besler, yüzmeyi öğretir ve sahibi olmaktan gurur duyar. Bu, arkadaşlıklarının altın çağıdır. Ancak Colbors güçlü bir köpek hâline geldikçe, dinamik değişir. Çocuk büyür ve başka ilgi alanları bulur. Köpek artık sevimli bir evcil hayvan değil, yük hâline gelen bir sorumluluktur. Colbors agresifleşip insanları ısırıldığında, köy ona karşı döner. Bir zamanlar onu derinden seven çocuk artık onu sadece kaldırılması gereken bir sorun olarak görür. Sevginin ilgisizliğe dönüşmesi acı vericidir ve insanın bir zamanlar değer verdiği şeyleri ne kadar kolay terk edebileceğini gösterir. Bu terk edilmesine rağmen, köpeğin sadakati tamamen kırılmaz. Başkaları tarafından korkulan ve vahşi görünen Colbors, ailesini unutmaz. Çocuğun annesi öldüğünde günlerce kaybolur ama yasin yedinci gününde sessizce geri döner. Zayıf, yorgun ve hüzünlüdür; ailenin yas tuttuğunu sanki anlamış gibidir. Ayrıca bir yangından aileyi kurtarır, havlayarak uyarır. Bu davranışlar, davranışları zorlaşsa bile kalbinin sadık kaldığını gösterir. Hikâyenin trajedisi, bu sadakatin ödülünün ölüm olmasıdır. Köpek, kötü olduğu için değil, uygunsuz hâle geldiği için vurulur. Çocuk, Colbors'u gömmeye yardım etmek zorunda kalır ve onu seven köpeğin, güven duyduğu insanlar tarafından öldürüldüğünü geç de olsa fark eder. Novella, en büyük trajedinin köpeğin ölümü olmadığını; asıl trajedinin, sevginin çoktan uzaklaşmış olduğu bir şeyi bekleyerek ölmesi olduğunu vurgular.

Örnek Sahne: Bu temanın en güçlü örneği, Colbors'un çocuğun annesi için yedinci yas gününde geri dönmesidir. Gururlu veya agresif bir köpek olarak değil; kırık ve hüznü bir yaratık olarak geri gelir. Çocuğun gözlerine bakmaktan kaçınır ve sessizce yatağın dibine kıvrılır. Ailenin acı çektiğini anladığı bellidir. Onlarla birlikte olmak için uzun bir yol kat etmiş ve zorluklara göğüs germiştir. Bu an, çocuğun ilgisizliği ve köyün öfkesine rağmen köpeğin sadakatinin asla kaybolmadığını kanıtlar. Ölümü ise kısa süre sonra gerçekleştiği için daha da yürek burkucudur.

Kisilik: *Olgun İnsanlarda Çocuk Kalbi* Novella, Ulukbek'i asla gerçekten büyümemiş bir adam olarak sunar. O, yetki sahibi ve işi olan bir yetişkindir, ama kalbini ve alışkanlıklarını hep çocuk gibi tutar. Yetişkinliğin ciddi kurallarını takip etmez. Dürtüyle hareket eder. Oyunlar oynar. İlgî çekmeye çalışır. Hikâyeleri daha ilginç hâle getirmek için yalan söyler. Eğlence için tavukları vurur, tıpkı bir çocuğun taş atması gibi. Sarhoşken eşiğine biner, şarkılar söyler ve bağırır. Onur veya görünüşe önem vermez. Yırtık pantolon giyer ve düzeltmez. Isırıldıktan sonra yarasından çok pantolonunu kontrol eder. Bu çocuk ruhu onu hem komik hem de sempatik kılar. Aynı zamanda özgürdür. Doğru veya modern olma zorunluluğuna kapılmaz. Anı yaşar. Köylüler onu kabul eder çünkü sert dış görünüşünün altında masum bir ruh olduğunu görürler. Çocuklar onu çok sever. Etrafında toplanıp hikâyelerini dinlerler. O, çocukların arasında bir çocuk hâline gelir. Yetişkinlere sert ve korkutucu görünen yüzü, çocukları görünce yumuşar ve gülümser. Bu karışıklık, onun gerçek benliğinin katı bir avcı değil, oyunbaz bir ruh olduğunu gösterir. Sert işlerin ve üzücü olayların olduğu bir dünyada, Ulukbek ake kalpte genç kalmanın neşesini temsil eder. Büyümenin ciddi olmak anlamına gelmediğini gösterir.

Örnek Sahne: Bu temanın en iyi örneği, Ulukbek ake'nin köy çocuklarına hikâyeler anlattığı andır. Loş bir lambanın altında oturur, kollarını coşkuyla sallar, gölgesi duvarda dans eder. Dev bir kuş veya bir ruh gibi görünür. Çocuklar omuz omuza dizilip gözleri açık şekilde dinlerler. Bu anda Ulukbek ake saygın bir büyüğe değil; bir performansçıdır. O oynuyor, sihir yaratıyor, köydeki diğer yetişkinlerden daha canlıdır. Bu an, onun çocuk ruhunun bir armağan olduğunu gösterir. Çocuklara hayranlık ve neşe getirir. Köyü kahkaha ve hikâyelerle canlı tutar. En iyi yetişkinlerin, içlerinde asla çocuk olmayı bırakmayanlar olduğunu kanıtlar.

Batıl İnanç ve Önsezi: Eser, doğal ile doğaüstü dünyanın derin bir şekilde iç içe geçtiği bir evreni yansıtır. Karakterler, eski Kırgız geleneklerine kök salmışlardır ve hayvanları yalnızca evcil hayvan veya çiftlik hayvanı olarak görmezler; onları görünmeyen dünyadan gelen önemli haberciler olarak kabul ederler. Batıl inanç, romanda arka plan unsuru olmanın ötesinde, trajedi ve kaybı yorumlamak için yaşayan bir çerçevedir. Doğanın felaketlerden önce uyarı gönderdiği inancı anlatının merkezinde yer alır. Örneğin, bir kuşun eve girmesi rastgele bir olay olarak görülmez; yaklaşan ölümün açık bir işareti, uğursuz bir kehanet olarak kabul edilir. Bu inanç, karakterlerin duygusal durumunu şekillendirir ve daha trajedi gerçekleşmeden önce onlara derin bir tedirginlik hissi verir.

Benzer şekilde, Colbors'un da altıncı hisse sahip olduğuna inanılır. Bu içgüdü, insanın algılayamadığı şeyleri algılamasını sağlar. Roman, Colbors'un garip davranması veya ortadan kaybolması durumunda, onun yaklaşan acıyı veya ölümü sezerek bundan kaçmaya çalıştığını ima eder. Bu durum, karakterlerin sürekli işaretleri okumaya ve davranışları yorumlamaya çalıştığı gergin bir atmosfer yaratır. Ailenin Colbors'un kayboluşuna verdiği tepki özellikle anlamlıdır; onu yalnızca sevdikleri için değil, yokluğunun bir uyarı olduğunu içgüdüsel olarak anladıkları için endişelenirler. Hayvan dünyası ile insan kaderi arasındaki bu bağlantı, yaşam ve ölümün daha büyük bir doğal döngünün parçası olduğu ve yaratıkların bu iki dünya arasında köprü görevi gördüğü bir dünya görüşünü vurgular. Batıl inançlar, öngörülemez olanı anlamlandırma yolu sunarak karakterlere, ölümün ansızın gelebileceği bir dünyada bir tür düzen duygusu verir.

Örnek Sahne: Colbors'un annesi hastayken ortadan kaybolması net bir örnektir. Yaşlı kadınlar "Zavallı Mayrambu... iyileşmeyebilir, bir de köpek kayboldu" derler. "Köpekler asla boş yere kaçmaz" diye eklerler. Çocuk bu bağlantıyı fark edip paniğe kapılır. Colbors, annesinin ölümünün yedinci günü yorgun ve bitkin bir halde geri döner. Bu olay, köpeklerin ölümü önceden sezebildiğine dair Kırgız batıl inancını güçlü bir şekilde yansıtır.